

Janusz Ostrowski^{1, 2}, Katarina Derzsiova³, Bolesław Rutkowski^{2, 4}

¹Zakład Historii Medycyny, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie

²Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego

³IV Klinika Chorób Wewnętrznych, Uniwersytecki Szpital im. L. Pasteura, Košice, Słowacja

⁴Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych, Gdański Uniwersytet Medyczny

Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XXVI — Profesor Albert Valek

Honorary Members of the Polish Society of Nephrology. Part XXVI — Professor Albert Valek

ABSTRACT

After the publication of a paper describing doctor Irena Marcinek in this year's first issue of "Forum Nefrologiczne", an outstanding person but holding administrative functions rather than clinical or scientific ones, the time has come for another foreign doctor and scholar from behind our southern border. As you know, in the last issue of the journal in 2018, the authors presented the figure of Professor Miroslav Mydlik from Košice in Slovakia. This paper, however, is an attempt to present Professor Albert Valek, the outstanding Czechoslovak nephrologist. His main clinical interest rested in renal replacement

therapy in the form of haemodialysis and peritoneal dialysis in cases of acute and chronic renal failure also arising in the course of poisoning. Beyond a doubt, A. Valek was Czechoslovakia's trailblazer in this field of medicine. He played an active role in various international societies of nephrology, performing high functions in them, and organised internationally-recognised congresses of nephrology. He was an outstanding physician and scholar highly appreciated by the international world of nephrology, especially the European one.

Forum Nefrol 2019, vol 12, no 2, 140–144

Key words: Polish Society of Nephrology, honorary members, history of nephrology

Od 2013 roku autorzy tego opracowania przedstawiają na łamach od niedawna już oficjalnego organu Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN), jakim jest „Forum Nefrologiczne”, naprzemiennie polskich i zagranicznych członków honorowych Towarzystwa. Dla przypomnienia, w dwóch ostatnich publikacjach prezentowaliśmy postać Profesora Miroslava Mydlika z Koszyc na Słowacji, a następnie Doktor Irenę Marcinek. Profesor Mydlik był wybitnym czechosłowackim, a potem słowackim, cenionym na całym świecie nefrologiem klinicznym. Wielokrotnie odwiedzał

Polskę i był wielkim przyjacielem Polski i polskich nefrologów. Z kolei Doktor Irena Marcinek, mimo że nie była nefrologiem i nie miała osiągnięć naukowych i klinicznych, to jednak pełniąc wysokie funkcje administracyjne w administracji resortu zdrowia i opieki społecznej, przyczyniła się niezaprzeczalnie w dużym stopniu do dynamicznego rozwoju nefrologii, w tym zwłaszcza dializoterapii i transplantacji nerek. Główną postacią obecnej publikacji jest Profesor Albert Valek z Pragi w byłej Czechosłowacji. Profesor Valek był twórcą pierwszego w Czechosłowacji ośrodka

Adres do korespondencji:

dr hab. Janusz Ostrowski, prof. CMKP
Centrum Medyczne
Kształcenia Podyplomowego
Zakład Historii Medycyny
ul. Kleczewska 61/63, 01–826 Warszawa
tel.: 54 412 96 00, faks: 54 412 96 10
e-mail: janusz.ostrowski@cmkp.edu.pl

Rycina 1. Profesor Albert Valek (ze zbiorów inż. Katariny Derzsiovej)

hemodializ, który następnie rozbudował do jednego z największych i najbardziej nowoczesnych ośrodków hemodializy w swoim kraju. W tym miejscu w 1956 roku została przeprowadzona pierwsza hemodializa w Czechosłowacji. Profesor działał bardzo aktywnie na arenie międzynarodowej, był m.in. organizatorem Kongresu EDTA (*European Dialysis and Transplant Association*) w Pradze w 1980 roku [1, 2].

Profesor Albert Valek urodził się 16 kwietnia 1925 roku w Přešticach koło Pilzna w Czechosłowacji. Studia medyczne rozpoczął po zakończeniu II wojny światowej na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Karola w Pradze. Studia ukończył w 1951 roku.

Dziedziną chorób wewnętrznych interesował się już w czasie studiów, kiedy to pracował w II Klinice Chorób Wewnętrznych Wydziału Medycyny Ogólnej w Pradze. Bezpośrednio po studiach, w latach 1951–1956, był zatrudniony w wielu instytucjach. Zaliczyć do nich należy wspomnianą II Klinikę Chorób Wewnętrznych, a także Centralny Szpital Wojskowy w praskich Střešovicach i Wojskową Akademię Medyczną w Hradcu Králové (ryc. 1).

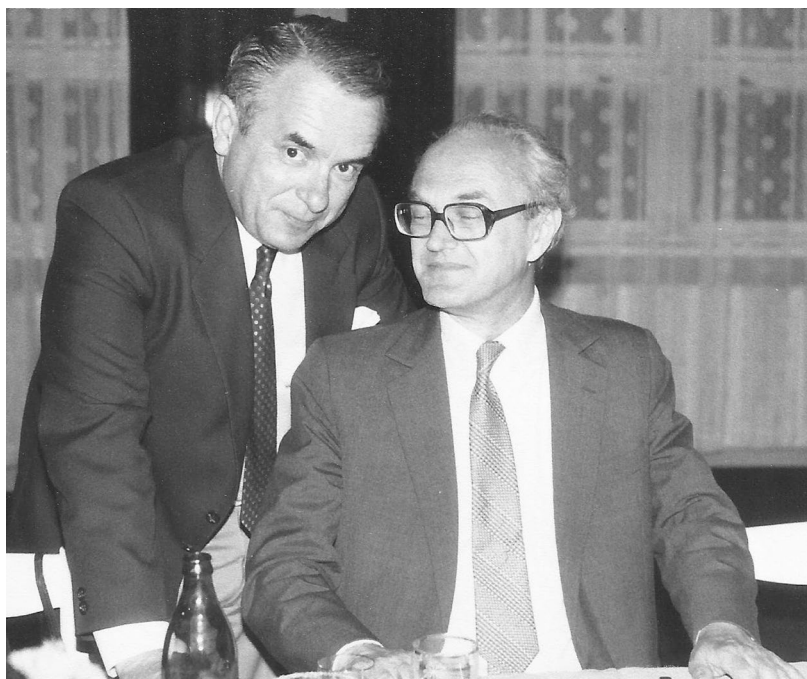
W latach 1956–1971 Profesor Valek kierował Oddziałem Hemodializy w II Klinice Chorób Wewnętrznych w Pradze. W tym ośrodku w 1956 roku wraz z Mirkom Chytiliem i Severinem Daumem brał udział w wykonaniu pierwszej hemodializy w Czechosłowacji u pacjenta z ostrym zatruciem chlorkiem rtęci. W 1967 roku został docentem. W latach 1971–1990, do czasu przejścia na emeryturę, był kierownikiem Kliniki Chorób Wewnętrznych w praskim Strahovie. Tam stworzył największy, wiodący w Czechosłowacji ośrodek hemodializy, w którym w tamtym czasie przeprowadzano imponującą liczbę 10–15 tysięcy zabiegów hemodializy rocznie. Rozpoczął także w ośrodku program dializ otrzewnowych, początkowo przerywanych, a następnie — od 1979 roku — ciągłej ambulatoryjnej dializy otrzewnowej. W 1980 roku został profesorem (ryc. 2) [3].

Aktywność naukowa Profesora zaowocowała około 250 publikacjami w czechosłowackich i zagranicznych czasopismach medycznych. Prace dotyczyły przede wszystkim różnych aspektów leczenia nerkozastępczego zarówno za pomocą hemodializy, jak i dializy

▶▶ Tam stworzył największy, wiodący w Czechosłowacji ośrodek hemodializy, w którym w tamtym czasie przeprowadzano imponującą liczbę 10–15 tysięcy zabiegów hemodializy rocznie ◀◀

Rycina 2. Profesor Alber Valek — w środku (ze zbiorów inż. Katariny Derzsiovej)

Rycina 3. Profesor Albert Valek — z prawej. Z lewej — Profesor Miroslav Mydlik (ze zbiorów inż. Katariny Derzsiovej)

Rycina 4. Profesor Albert Valek — pierwszy z prawej. Pierwszy z lewej — Profesor Franciszek Kokot (ze zbiorów inż. Katariny Derzsiovej)

▶▶W latach 1973–1990 pełnił funkcję przewodniczącego Czechosłowackiego Towarzystwa Nefrologicznego◀◀

otrzewnowej. Wydał także cztery monografie: *Ostra niewydolność nerek* (1967), *Przewlekła niewydolność nerek* (1973), *Życie ze sztuczną nerką* ((1982) i *Nefrologia kliniczna* (1989). Był członkiem rad naukowych w licznych prestiżowych czasopismach medycznych, takich jak „International Journal of Artificial Organs”, „Artificial Organs”, „Nephrology, Dialysis and

Transplantation” czy „Zeitschrift für Urologie und Nephrologie” (ryc. 3, 4) [4].

Profesor Albert Valek aktywnie udzielał się w rodzimych i zagranicznych nefrologicznych towarzystwach naukowych. W latach 1973–1990 pełnił funkcję przewodniczącego Czechosłowackiego Towarzystwa Nefrologicznego. W tym czasie zorganizował wiele sympo-

zjów, konferencji i kongresów nefrologicznych, zapraszając na nie wielu światowej sławy nefrologów, w których gronie znajdowali się m.in. pionierzy hemodializoterapii na świecie Willem Kolff i Nils Alwall, a także Horst Klinkman, Bruno Watschinger, Franciszek Kokot, Vittorio Bonomini czy Shaul Massry. Większość z nich była lub jest także członkiem honorowym PTN. Był także chętnie zapraszany jako wykładowca do innych krajów, takich jak Niemcy, Stany Zjednoczone, Indie, Związek Radziecki i inne. Był także członkiem EDTA, *European Society for Artificial Organs* (ESAO) oraz *International Society for Artificial Organs* (ISAO). We wszystkich tych stowarzyszeniach pełnił funkcję członka zarządu. W 1980 roku był Prezydentem 17. Kongresu EDTA w Pradze, a w 1988 roku — Prezydentem 15. Kongresu ESAO, który także odbył się w stolicy Czechosłowacji (ryc. 5).

Profesor Valek otrzymał liczne znaczące wyróżnienia za swoje wybitne osiągnięcia naukowe. Zaliczyć do nich trzeba przede wszystkim: Medal amerykańskiej *National Kidney Foundation*, Złoty Medal Domenico Cotugno na Uniwersytecie w Bari we Włoszech, Medal Uniwersytetu w Osace w Japonii, Złoty Medal Słowackiego Towarzystwa Nefrologicznego oraz członkostwo honorowe wielu narodowych towarzystw nefrologicznych, w tym polskiego oraz czeskiego *in memoriam* [5].

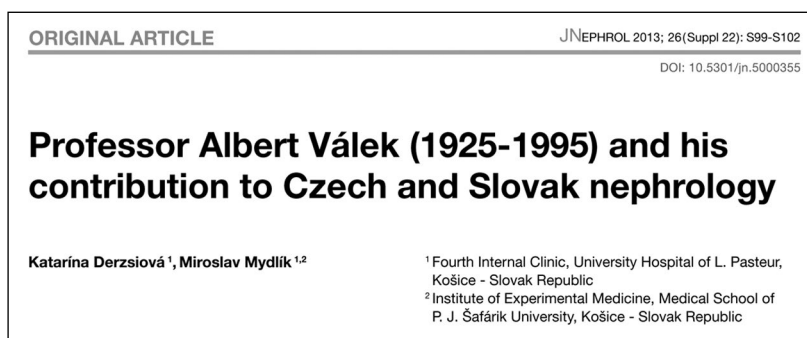
Profesor Albert Valek zmarł nagle w swoim domu w Pradze 18 listopada 1995 roku. Śmierć

Rycina 5. Profesor Albert Valek podczas wykładu w czasie 6. Konferencji Nefrologicznej w Koszycach w 1976 roku (ze zbiorów inż. Katariny Derzsiovej)

Profesora była wielką stratą dla światowej i czechosłowackiej nefrologii. Był on znakomitym badaczem, energicznym organizatorem, wyróżniającym się nauczycielem akademickim i przyjaciele. W 2009 roku odbyło się w Tatrzańskiej Łomnicy Międzynarodowe Sympozjum dedykowane pamięci Profesora Alberta Valka (ryc. 6).

▶▶ W 1980 roku był Prezydentem 17. Kongresu EDTA w Pradze, a w 1988 roku — Prezydentem 15. Kongresu ESAO, który także odbył się w stolicy Czechosłowacji ◀◀

Rycina 6. Kopia strony tytułowej pracy o Profesorze Albercie Valku z 2013 roku

STRESZCZENIE

Po publikacji w pierwszym tegorocznym numerze „Forum Nefrologicznego” opracowania dotyczącego doktor Ireny Marcinek, postaci wybitnej, jak wszystkie dotychczas prezentowane w tej serii, pełniącej jednak funkcje administracyjne, a niebędącej klinicystą czy naukowcem, przyszedł czas na przedstawienie sylwetki kolejnego zagranicznego lekarza i uczonego zza naszej południowej granicy. Jak wiadomo, w ostatnim numerze czasopisma w 2018 roku autorzy przedstawili postać Profesora Miroslava Mydlika z Koszyc na Słowacji. Bohaterem obecnego opracowania będzie Profesor Albert Valek. Profesor Valek był wybitnym nefrologiem czechosłowackim, którego głównym za-

interesowaniem klinicznym było leczenie nerkozastępcze ostrej i przewlekłej niewydolności nerek, a także w przebiegu zatruc za pomocą hemodializy i dializy otrzewnowej. Bez wątplenia był pionierem w tej dziedzinie w Czechosłowacji. Aktywnie działał w międzynarodowych towarzystwach nefrologicznych, pełniąc w nich wysokie funkcje, organizował też znaczące kongresy nefrologiczne o międzynarodowym zasięgu. Był wybitnym lekarzem i uczyonym niezwykle cenionym przez całe tworzące się międzynarodowe środowisko nefrologiczne, zwłaszcza europejskie.

Forum Nefrol 2019, tom 12, nr 2, 140–144

Słowa kluczowe: Polskie Towarzystwo Nefrologiczne, członkowie honorowi, historia nefrologii

Piśmiennictwo

1. Ostrowski J., Derzsiova K., De Santo N., Rutkowski B. Członkowie Honorowi Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XXIV — Profesor Miroslav Mydlik. Forum Nefrol. 2018; 4: 293–297.
2. Ostrowski J., Rutkowski B. Członkowie Honorowi Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XXV — Doktor Irena Marcinek. Forum Nefrol. 2019; 1: 74–78.
3. Derzsiova K., Mydlik M. Professor Albert Valek (1925–1995) and his contribution to Czech and Slovak nephrology. J. Nephrol. 2013; 26 (supl. 22): S99–S102.
4. The Czech Society of Nephrology. Kidney Blood Press Res. 2000; 23: 73–74.
5. Kokot F. Professor Albert Valek. Nephrol. Dial. Transplant. 1996; 11: 729.